

SAKSBEHANDLER
Bård Langvandslie

VÅR REF.
13/01480-14

ARK. B - Bygninger
382 (Snåsa) Snåsa - NT

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

+47 982 02 785

DERES DATO

VÅR DATO

03.12.2013

TELEFAKS

+47 22 94 04 04

postmottak@ra.no

www.riksantikvaren.no

Statens kartverk - Tinglysing

3507 HØNEFOSS

INNKOMMET

JOURNALNR: 7 459 288

05 DES 2013
STATENS KARTVERK

Vonheim, gnr/bnr.: 50/18, 50/5 og 50/117 i Snåsa kommune
Tinglysing av fredningsdokument

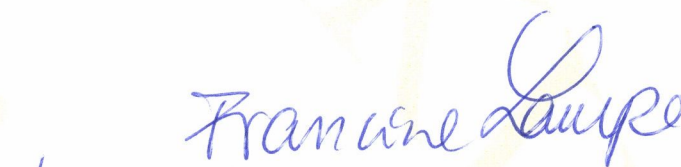
I medhold av Lov om kulturminner av 9.juni 1978 nr. 50 §§ 15 og 19 jr. § 22 fattet Riksantikvaren 4.9.2013 vedtak om fredning av forsamlingshuset Vonheim, gnr/bnr.: 50/18, 50/5 og 50/117 i Snåsa kommune.

Riksantikvaren ber om at fredningsvedtaket tinglyses på eiendommene jf. kulturminneloven § 22.5.

Vedlagt følger 2 eksemplarer av tinglysningsdokumentet. Vi ber om at et eksemplar returneres til Riksantikvaren i stemplet stand.

Vennlig hilsen

Hanna K. Geiran
seksjonssjef(e.f.)

Bård Langvandslie
seniorrådgiver

Vedlegg:

Kopi til: Snåsa kommune , Sentrum, 7760 SNÅSA/ Snåsa bygdamuseum v/Bergljot Søraa, Jørstad, 7760 SNÅSA/ Nord-Trøndelag fylkeskommune , Postboks 2560, 7735 Steinkjer/
Kristin Østgård, Snåsa kommune , Sentrum, 7760 SNÅSA/ Snåsa bygdamuseum v/Inger Johanne Strugstad, Vonheim, 7760 SNÅSA

Kap 1429 post 01243 koststed 694 res.mål nr. 130600

Kr. 1548,-

kommune nr. 1736

gnr.: 50, bnr.: 18, 5 og 117,

bygningsnummer 186347390

kommune nr. 1736

gnr.: 50, bnr.: 18, 5 og 117

uthus uten bygningsnummer

SAKSBEHANDLER

Eline Ova Sveen
Bård Langvandstien

VÅR REF.
13/01480-10

ARK. B - Bygninger
382 (Snåsa) Snåsa - NT

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

+47 982 02 785

DERES DATO

VÅR DATO
04.09.2013

TELEFAKS

+47 22 94 04 04

postmottak@ra.no

www.riksantikvaren.no

KOPI

10 SEPT 2013

PJS

Snåsa kommune
Sentrum
7760 SNÅSA

Forsamlingshuset Vonheim, gnr/bnr.: 50/18, 50/5 og 50/117 i Snåsa kommune Vedtak om fredning med hjemmel i lov om kulturminner § 15 og 19 jf. § 22

Vi viser til forslag om av fredning for forsamlingshuset Vonheim i Snåsa kommune, datert 11.6.2013.

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr.50 § 15 og § 19 jf. § 22, freder Riksantikvaren forsamlingshuset Vonheim, gnr/bnr. 50/18 samt deler av gnr/bnr. 50/5 og 50/117 i Snåsa kommune.

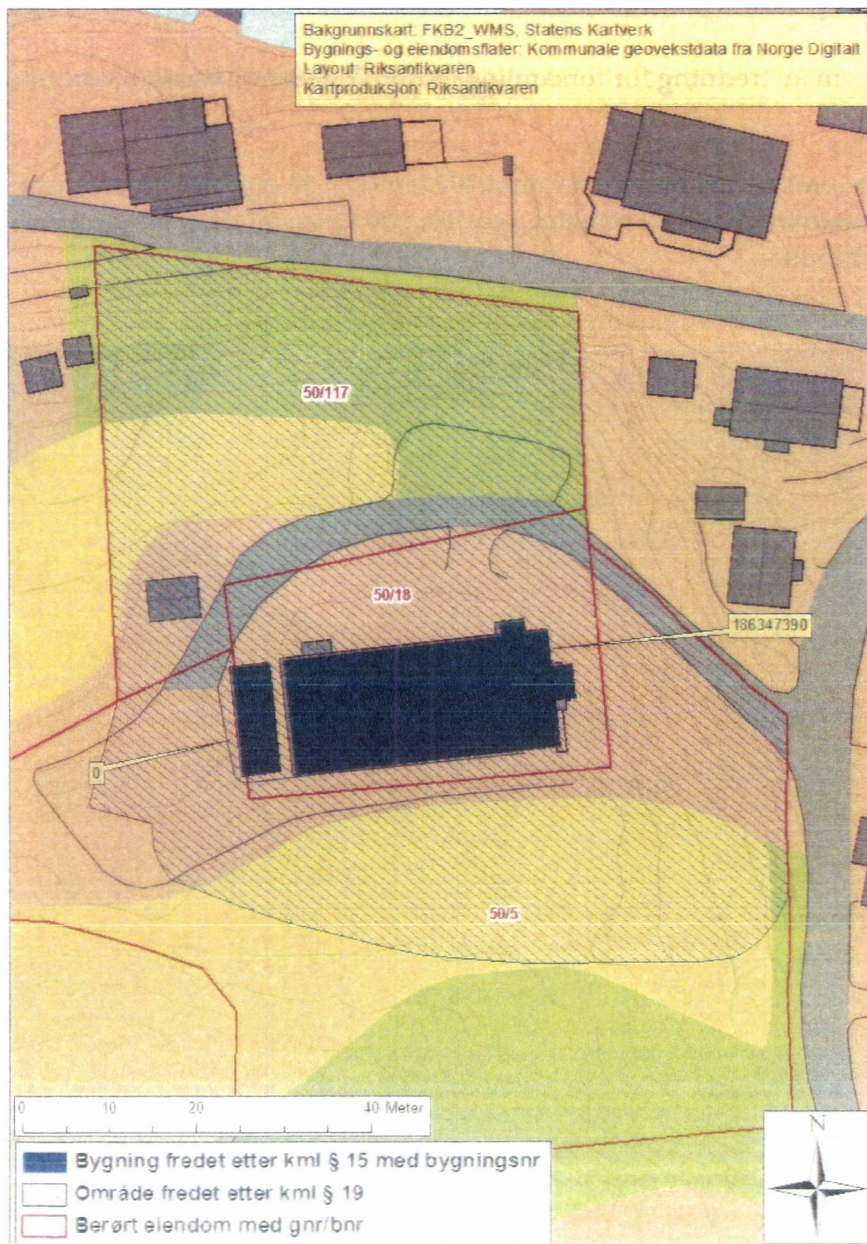

Vonheim, foto Bård Langvandstien, Riksantikvaren, 3.6.2013

Omfanget av fredningen

Fredningen etter kulturminneloven § 15 omfatter forsamlingshuset Vonheim (bygningsnummer 186347390) og uthus med vedbod og utedoer. Uthuset har ikke eget bygningsnummer. Begge bygningene er oppført på gnr/bnr.: 50/18 i Snåsa kommune. Fredningen etter kulturminneloven § 15 omfatter eksteriør og interiør. Fredningen, som skal sikre arkitekturen, omfatter bygningenes hovedstruktur, det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen. Fredningen inkluderer hovedelementer som planløsning og bygningsdetaljer som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder og fast inventar som kjøkkenbenk og kjøkkenskap, samt tekniske installasjoner fra før 1970, materialbruk og dekormalinger samt annen overflatebehandling.

Fredning etter kulturminneloven § 19 omfatter plassen nord for forsamlingslokalet, parkeringsplassen sør for forsamlingshuset og et lite område rundt husene slik det er avgrenset på kartet nedenfor. Området, fredet etter kulturminneloven § 19, samsvarer med område avsatt til «annen offentlig eller privat tjenesteyting, museumsområde» i reguleringsplan for Bostad Nedre, vedtatt av Snåsa kommunestyre 25.10.2011. Fredningen er ikke til hinder for opparbeidelse av ny veg sør for området fredet etter kulturminneloven § 19.

Formålet med fredningen av Vonheim

Forsamlingshuset Vonheim er oppført i 1901 av Snåsa arbeidersamfunn. Huset ble leid ut og benyttet av et stort antall lag og foreninger i bygda. Snåsa arbeidersamfunn hadde en klar sosial profil og uttrykte allerede på 1890-tallet positive holdninger til stemmerett for kvinner. Vonheim ble både bygdas festlokale og det sentrale åstedet for offentlig debatt og møteaktivitet, knyttet til alt fra rikspolitik, kvinnesak og sanitetsarbeid til målsak og avholdssak. Mange sentrale personer innfor politikk, kvinnesak og kulturliv har gjestet Vonheim. Vonheim har en dokumentert posisjon i Snåsas sosiale og organisatoriske liv, bygningene er lite endret og Vonheims historie viser med tydelighet hvor viktige forsamlingshusene har vært som arena for samfunnsutviklingen i Norge, særlig i første halvdel av 1900-tallet.

Formålet med fredningen er å bevare Vonheim som et lite endret, bygningshistorisk og kulturhistorisk viktig, komplett forsamlingslokale fra tidlig 1900-tall, med klar tilknytning til sosial velferd, kvinnesak og stemmerett for kvinner. Formålet er videre å sikre Vonheim som et meget godt eksempel på forsamlingshusenes posisjon i lokalsamfunnene rundt om i Norge.

Fredningen skal sikre enkeltbygningene, bygningenes innbyrdes sammenheng samt de kulturhistoriske verdier som er knyttet til anleggene som helhet. Fredningen av bygningenes eksteriør skal sikre bygningenes arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen, så som fasadeløsning, opprinnelige/eldre vinduer og dører, materialbruk og overflater, skal opprettholdes. Formålet er videre å bevare rominndeling, bygningsdeler og overflater i de deler av interiøret som er kulturhistorisk interessant.

Formålet med fredningen av området rundt bygningene er å sikre virkningen i miljøet og landskapet og ivareta tilknytningen til omgivelsene.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid.

Bestemmelser for deler av kulturminnet fredet etter kulturminneloven § 15

1. Det er ikke tillatt å skade, rive eller flytte bygningen eller deler av denne.
2. Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør.
3. Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningens eksteriør, interiør eller konstruksjon, er ikke tillatt. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
4. Alt større vedlikeholdsarbeid og all istandsetting krever dispensasjon fra fredningen og skal skje med tradisjonelle materialer og metoder i tråd med bygningens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.
5. Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjoner kan i særlige tilfelle tillates, under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter dispensasjon fra kulturminnemyndigheten.

Bestemmelser for deler av kulturminnet fredet etter kulturminneloven § 19

6. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendringer som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder oppføring av ny bebyggelse, anlegg og utvidelse av vei eller parkeringsplass,

oppsetting av gjerder, oppføring av større skilt (som for eksempel reklameskilt), vesentlige utfylling og andre større landskapsinngrep.

7. Grøfting, drenering (framføring av drenerør i bakken og etablering av mindre grøfter), fjerning av stein og oppsett av for eksempel midlertidige gjerder og skilt kan utføres uten at det søkes som dispensasjon fra fredningen.
8. Dersom eier har behov for å foreta større terrengmessige inngrep og endringer innenfor det fredete området skal saken forelegges kulturminnemyndigheten for dispensasjonsbehandling.
9. Fredningen er ikke til hinder for bygging av veg over eiendommen gnr/bnr.: 50/5 nord for Vonheim, ref. Regulering for Bostad Nedre, vedtatt av Snåsa kommunestyre 25.10.2011.

Følger av fredningen

Lovhenvisning

Når det gjelder behandlingen av fredete hus, anlegg og områder, vises det til kulturminneloven §§ 15a - 18, 19 og 21, samt ovennevnte fredningsbestemmelser.

Arbeid som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven, må i tillegg forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven kan settes i verk.

Vedlikehold

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredede bygninger og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredede bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som for eksempel kledning, vinduer, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Vedlikehold av fredede bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises det til Riksantikvarens informasjonsblader. (www.riksantikvaren.no, publikasjoner/informasjonsark)

Dispensasjon

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven § 15a og § 19 tredje ledd. Søknad om dispensasjon skal sendes kulturminnemyndighetene som avgjør om tiltaket kan iverksettes, evt. på hvilke vilkår det kan utføres.

I henhold til kulturminneloven § 15a og § 19 tredje ledd kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep eller endringer i det fredete kulturminnet eller området.

Dispensasjonsmyndigheten er delegert til fylkeskommunen med Riksantikvaren som klageinstans.

Oppstår det tvil om hva som er vanlig løpende vedlikehold, skal kulturminnemyndighetene ved fylkeskommunen kontaktes.

Økonomisk tilskudd

Det er anledning til å søke kulturminnemyndigheten v/ fylkeskommunen om tilskudd til vedlikehold og istandsettingsarbeider. Fylkeskommunen kan gi opplysninger om søknadsfrist og krav til søknaden.

Forhold til Naturmangfoldloven

Prinsippene i Lov av 19. juni 2009 nr. 100 (naturmangfoldloven) §§ 8-12 skal legges til grunn ved offentlig myndighetsutøvelse som berører naturmangfoldet. Riksantikvaren har gjort søk i Naturbasen til Direktoratet for Naturforvaltning for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlag.

Innenfor området som er foreslått fredet etter kulturminneloven §§ 15 og 19 er det ikke registrert rødlista arter eller sårbare naturlandskap. Fredning og fortsatt skjøtsel av arealene vil ikke virke inn på naturmangfoldet.

Kort karakteristikk av Vonheim

Vonheim er oppført av Snåsa arbeidersamfunn. Bygningene sto ferdig 1901 og ble innviet 20. oktober samme år. Vedtak om å oppføre et forsamlingslokale for arbeidersamfunnet var fattet i 1892 og en byggekomite ble opprettet i 1899. Allerede i 1896 hadde det blitt nedsatt en komite som skulle «*Forhandle om grunn til hus der må romme minst 600 mennesker.*» I Arbeidersamfunnets møteprotokoll fra 22. mai 1899 er et enstemmig vedtak om «*at salens størrelse foruden sene bør være 500 kvadrat alen*». En byggekomite på minst 5 mann ble gitt oppdrag:

- *at fremkomme med tegning og overslag*
- *at få planert og gruset vei til tomten*
- *at ordne det nødvendige med husets oppførelse og istandsettelse med Arbeidersamfunnets vedtak*
- *om forøndiges har byggekomiteen ret til for byggefondets regning, at søge sagkyndig bistand*

Vonheim antas å være tegnet av en som het hr. Klykken. Takkonstruksjonen har vært tilskrevet den da unge snåsnungen Gunerius Aasvold. Om det faktisk stemmer at han konstruert den hefter det noe usikkerhet ved. Byggmestre var Formo og Rossen fra Grong, tømmerne skal ha vært fra Snåsa.

I de opprinnelige planer var scenen planlagt som en del av det som i dag er salen, dvs. bygget skulle være noe mindre enn det ble. Planene ble endret før byggestart og scenen ble en forlengelse av huset, like høyt som resten.

Vonheim kostet Arbeidersamfunnet 7493,27 kroner. Tomta ble kjøpt for kroner 500,-, vannforekomster på tomte og stein til bygging av Vonheim fulgte med kjøpet. Finansieringen av tomt og bygg kom fra Arbeidersamfunnets medlemskontingenter samt en rekke basarer og arrangementer. I tillegg ble det nedlagt en stor dugnadsinnsats og mye materialer ble gitt som gaver. Vonheim ble solgt til Snåsa kommune i 1934.

Forsamlingslokalet Vonheim ble primært oppført for å huse Snåsa arbeidersamfunns aktiviteter og ellers tjene bygdefolkets behov for forsamlings- og festlokale. I Vonheims glanstid, det vil si første halvdel av 1900-tallet, var utleieaktiviteten høy og ga gode inntekter for Arbeidersamfunnet. Før 1940 ble det ofte arrangert store fester på Vonheim. I jula og særlig 2. nyttårsdag når ungdomslaget Andvake hadde fest, kunne det være opp mot 600 gjester.

I 1940 ble norske soldater internert på Vonheim og under krigen fungerte bygningen som potetlager for nazistene. Under nazistenes tilbaketrekking overnattet tyske soldater på Vonheim. Etter krigen ble Vonheim forsamlingshus igjen og det ble etter hvert istandsatt. Etter 1945 overtok de ulike musikkforeningene i Snåsa imidlertid Tonehall, et større forsamlingshus oppført av nazistene. Aktiviteten avtok da på Vonheim, men etter at Tonehall brant noen år senere, fikk Vonheim ett oppsving igjen.

Av kjente kulturpersonligheter og artister som har gjestet Vonheim kan nevnes:

- Fredrikke Marie Qvam, Norsk kvinnesaksforkjemper
- Statsminister Einar Gerhardsen
- Arnulf Øverland – forfatter, lyriker og riksmålsmann
- Anders Hovden – prest, forfatter, salmedikter, liberal kristen, venstremann og målmann
- Jens Book-Jenssen – populær norsk sanger, tekstforfatter og revyartist
- Harry Brandelius - kåret til «århundrets slagerartist» i Sverige
- Åse Nordmo Løberg – norsk operasanger, internasjonalt anerkjent
- Kurt Foss og Reidar Bø - norsk duo, komponister og kabaretartister
- Symfoniorkesteret i Nord-Trøndelag med 60 musikere
- Riksteateret

Fram til 1956 avholdt Snåsa kommunestyre sine møter på Vonheim. I samme periode satt også Likningsnemnda der. Som arene for politikk og velferdsaker, kulturformidling og sosial aktivitet har Vonheim hatt en særdeles stor betydning for Snåsa.

Rivning har vært vurdert, blant annet i forbindelse med bygging av ny ungdomsskole med samfunnshus. Det ble aldri fattet noe vedtak om rivning. Snåsa Bygdamuseum flyttet inn på Vonheim etter et forslag som ble reist i 1969.

Oppbygging og funksjon og teknisk stand

Vonheim har en grunnflate på om lag 360 kvadrat meter. Det er oppført som en laftebygning, utvendig og innvendig kledd med panel. Himlingen over salen holdes oppe av en hengverkskonstruksjon av tømmer og jernstag. De er ikke foretatt noen teknisk gjennomgang av bygningene i forkant av fredningen. Ut fra Riksantikvarens egen vurdering på stedet, muntlige uttalelser fra brukere, vaktmestere og snekker antas bygningene å være i relativt god teknisk stand.

Snåsa arbeidersamfunn

Snåsa arbeidersamfunn, som fikk oppført Vonheim, ble stiftet i 1886 og var åpent både for kvinner og menn. I samfunnets lover, som ble vedtatt samme år, heter det:

«Foreningen, der bærer nevnt af Snaasen Arbeidersamfund, har til formaal, gjensidig understøttelse i sygdomstilfælde, samt at fræmme kristelig og almennyttig oplysning, dyktighed, sparsomhed og velvære, i det hele at fræmme det, som kan tjene til selvhjælp blant dens medlemmer».

Medlemstallet i Snåsa arbeidersamfunn vokste raskt, fra 35 ved staten i 1886 til 320 i 1894. (Bygda hadde om lag 2000 innbyggere totalt). Disse første 20 åra var Arbeidersamfunnets glanstid. Møter, fester og andre sammenkomster ble stadig holdt, men foreningens viktigste sak var hele tiden sjuketrygd. Gode foredragsholdere innledet på diskusjonsmøter. I 1890-åra gikk Arbeidersamfunnet sterkt inn for legeordning i bygda og for utligning av kommuneskatten etter tabell som var gunstig for lavere inntektsklasser. Begge disse sakene ble gjennomført. Ved kommunevalget i 1898 stilte Arbeidersamfunnet egen liste og 18 av Arbeidersamfunnets

kandidater kom med i kommunestyre, som representanter eller som suppleanter. Det viser hvilken sterk stilling foreningen hadde på denne tida.

Snåsa arbeidersamfunn var i utgangspunktet upolitisk, men reelt sett sluttet de fleste medlemmene opp under partiet Venstres syn. Riktig nok i forskjellig avskygninger, fra de mest radikale og overbeviste republikanere til de mer moderate. Trass i motsetninger samlet de aller fleste medlemmene seg om Venstrepartiets merkesaker.

Vonheim ble flittig brukt, ikke bare for Arbeidersamfunnet, men også for andre lag og organisasjoner, og for hele bygda. Her var det stor festsal, møtesal og scene. I over 60 år ble Vonheim brukt til ulike møteaktiviteter, fest, teater og kino.

Gjennom den første loven om sjukestrygd av 1909 ble foreningens viktigste oppgave til en viss grad overtatt av det offentlige. Dessuten kom det etter hvert i gang flere lag av forskjellig art som konkurrerte med Arbeidersamfunnet når det gjaldt møtevirksomhet og lagsarbeid. I 1934 ble det vedtatt å overdra Vonheim til kommunen på visse vilkår. Kommunen overtok huset pr. 1. januar 1935. Den 22. april 1951 vedtok Snåsa arbeidersamfunn å innstille sin virksomhet, «*på grunn av at det ikke lenger er medlemmer*».

Kvinnesaken, stemmeretten, Fredrikke Marie Qvam og Snåsa sanitetsforening

Kvinnesaksforkjemperen Fredrikke Marie Qvam kan knyttes til Vonheim. Hun gjestet Snåsa og Vonheim i 1912. Besøket og foredraget hun holdt ble utslagsgivende for medlemstegningen i Snåsa Sanitetsforening. Fredrikke Marie Qvam gjorde en stor innsats for kvinners stemmerett i Norge og i kvinnebevegelse fra slutten av 1880-årene. Hun var sentral i opprettelsen av Norsk Kvinnesaksforening, Kvinnestemmerettsforeningen, Landskvinnestemmerettsforeningen, Norske Kvinners Sanitetsforening og Norske Kvinners Nasjonalråd.

I forbindelse med unionsoppløsningen i 1905 henvendte Fredrikke Qvam seg til Stortinget med krav om at kvinnene måtte inkluderes i den forestående folkeavstemningen. Dette lyktes ikke. I stedet organiserte Landskvinnestemmerettsforeningen en underskriftskampanje, som endte med nesten 280 000 underskrifter fra norske kvinner.

Etter at Fredrikke Marie Qvam hadde holdt foredrag på Vonheim i 1912 ble arbeidet med å opprette en sanitetsforening i Snåsa tatt opp igjen etter å ha feilet noen år tidligere. Den 6. oktober 1912 ble så Snåsa Sanitetsforening stiftet med hele 630 medlemmer. Foreningen var en sterk pådriver for å få en utdannet sanitetssøster til bygd, allerede i 1915 tiltrådte hun. Senere økte kravet om sykehjelp og en ny pleierske, en sanitetssøster, en barnepleierske og en helsesøster ble ansatt mellom 1922 og 1930.

Kampen mot tuberkulosen ble en annen viktig oppgave for sanitetsforeningen. Gjennom opplysningsarbeid, praktisk hjelp og økonomisk støtte til sjuke ble mye utrettet på dette området.

I slutten av 1920-åra fikk Snåsa Sanitetsforening gjennomført to viktige saker; legeundersøkelse av alle skolebarn i bygda og skoletannklinikk. Det siste ble vedtatt opprettet i 1928. Kommunen bevilget de nødvendige midlene, og høsten 1929 tok skoletannpleien til. Når Snåsa fikk skoletannklinikk så tidlig, visstnok som den første landkommunen i Norge, skyldtes det først og fremst initiativ og arbeidet til ildsjeler i sanitetsforeningen.

Fra 1920 drev sanitetsforeningen Snåsa kino på Vonheim. Det var en bra inntektskilde for foreningen. Snåsa Sanitetsforening har i mange år hatt en uvanlig sterk posisjon i bygda, og ved 40-årsjubileet i 1952 hadde den ikke mindre enn 1584 medlemmer.

Riksantikvarens myndighet

Det følger av Lov om kulturminner § 15 jf. § 22 at Miljøverndepartementet kan frede byggverk og anlegg, eller deler av dem, av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Det følger videre av § 19 at departementet kan frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å beskytte virkningen av kulturminnet i miljøet og alle vitenskapelige interesser som knytter seg til det. Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren jf. Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven av 9. februar 1979 § 12 nr. 1.

Lokalisering og eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Vonheim ligger ved Viosen, som fram til jernbanen kom i 1926 var sentrum i Snåsaabygda. Viosen ligger ved nordenden av Snåsavatnet, litt nordvest for Snåsa sentrum. Bygget ligger på ei flate i lia med vid utsikt over både Viosen og Snåsavatnet.

Det fredete området er i reguleringsplan for Bostad Nordre, vedtatt av Snåsa kommunestyre 25.10.2011, regulert til «annen offentlig eller privat tjenesteyting, museumsområde».

Bakgrunn for fredningen og Riksantikvarens vurdering

I Norge var lags- og foreningsaktiviteten stor, særlig i første halvdel av 1900-tallet. Få forenings- og forsamlingshus er imidlertid sikret som fysiske kilder til kunnskap og forståelse av lags- og foreningsvirksomheten, dens omfang og dens vilkår. Vonheim er et uvanlig stort, solid, lite endret og karakteristisk forsamlingshus fra denne perioden. Folk i Snåsa brukte Vonheim flittig opp gjennom nesten hele 1900-tallet. Mange sentrale samfunns- og kulturpersonligheter har gjester stedet og mye av aktiviteten på Vonheim er dokumentert. Riksantikvaren har i lang tid erkjent nødvendigheten av å frede enkelte forsamlingshus ut fra den betydningen de har hatt for samfunns-, organisasjons- og kulturlivet.

Mange forsamlingshus og lagslokaler rundt om i landet var tidlige og sentrale arenaer for kvinnesak og kvinnelig politisk aktivitet. Her inntok mange kvinner talerstolen for første gang og fra de samme talerstolene ble kvinner oppfordret til å slåss for stemmerett og offentlig innflytelse. I mange bygder og tettsteder er forsamlingslokalene ikke lenger i bruk, mange er revet, en del har fått ny bruk og er sterkt endret, eller de står til forfall. Gjennom å frede Vonheim ønsker Riksantikvaren å bringe historien til disse bygningene frem i lyset og inspirerer lokalmiljøene til å ta vare på dem. Fredningen skal sikre Vonheim som kilde til kunnskap om denne typen bygg og aktivitetene som har funnet sted der. Videre er det viktig å sikre arkitekturen og den høye opplevelsesverdi forsamlingshuset har. Forsamlingshusene, og de som brukte dem, representerer en viktig del av vår historie, som må fortelles videre til nye generasjoner.

Redegjørelse for saksgang og innkomne merknader

Varsel om oppstart av fredning av Vonheim, datert 16.5.2013 ble sendt ut 27.5.2013. Varsel om oppstart ble også kunngjort i Adresseavisen og Snåsningen 22.5.2013. Riksantikvaren mottok ingen merknader til varsel om oppstart av fredning av Vonheim.

Forslag om fredning, datert 11.6.2013 ble sendt Snåsa kommune, Snåsa bygdamuseum og Snåsa Historielag, og lagt ut til offentlig ettersyn på Snåsa kommunes hjemmesider, i Snåsa Herredshus og i Snåsa bibliotek i perioden 3.7.2013 til 14.8.2013. Kunngjøring om offentlig

ettersyn ble annonsert i Trønder-avisa og Snåsnningen 3.7.2013. Det kom 2 skriftlige merknader fra henholdsvis Fylkesrådet i Nord-Trøndelag og lokal og fylkeslag av Fortisminneforeningen. Snåsa Historielag og Snåsa bygdamuseum ga en samlet tilbakemelding per telefon. Alle merknadene uttrykte begeistring for fredningen og støttet forslaget.

I brev datert 14.8.2013 ble forslag om fredning av Vonheim oversendt Snåsa kommune for politisk behandling. Snåsa kommunestyret behandlet i møte den 29.8.2013 sak 57/13 vedrørende fredning av Vonheim og fattet følgende vedtak:

Kommunestyrets vedtak:

Snåsa kommune støtter forslaget om fredning av Vonheim med følgende tillegg;

1. Snåsa kommune foreslår at vernet omfatter gnr. 50 bnr. 18 og uthus på gnr. 50 bnr. 117.
2. Til fredningsbestemmelsene pkt. 4. Ordet skal endres til bør.
3. Riksantikvaren oppfordres til å arbeide for økte økonomiske rammer for vedlikehold av fredede bygninger slik at gapet mellom behov og tilgjengelige ressurser blir mindre.

Kommunestyrets begrunnelse:

«Snåsa kommune ser det som positivt at Vonheim får status som fredet bygg med sin rike og vesentlige historiske betydning. Vonheim vil etter et fredningsvedtak få økt potensial når det gjelder turisme og formidling av historie og kultur.»

Riksantikvarens vurdering av Snåsa kommunestyres merknader

Uthuset på gnr/bnr. 50/117 er flyttet til området ved Vonheim i forbindelse med at Vonheim ble tatt i bruk som bygdamuseum. Huset, som opprinnelig var ei «fløytarstugu» tilhørt garden Gran vestre og har ikke hatt noen tilknytning til Vonheim som forsamlingshus eller til Snåsa arbeidssamfunn. En eventuell fredning av uthuset faller utenfor formålet med fredningen av Vonheim.

Ordlyden i fredningsbestemmelsenes pkt. 4 er knyttet til internasjonal anerkjente prinsipper for istandsetting og vedlikehold av freda kulturminner. Ordlyden endres ikke.

Oppfordringen i kommunestyrets 3. merknad tas til etterretning.

Bistand i arbeidet med fredning og markering

Riksantikvaren takker for svært god bistand og velvillig hjelp fra et stort antall personer i Snåsa, både da vi gjestet Vonheim for å forberede fredningsforslaget og da det ble lagt fram planer om å arrangere en markering av 100-årsjubileet for kvinners stemmerett og fredningen på Vonheim. Vonheim er et flott og viktig sted som kulturminnemyndighetene er takknemlige for at folk i Snåsa har tatt godt vare på i over 100 år. Uten enkeltpersoners innsats og engasjement hadde mange viktige kulturminner gått tapt, og det ville det ikke vært mulig å ta vare på så mange av våre flotte og nasjonalt viktige bygg og anlegg. Riksantikvaren er imponert over den positive holdningen som er vist og arbeidet som er lagt ned. Vi har stor tro på at den lokale begeistringen for Vonheim vil vedvare, og at bygningen både kan vernes og brukes på en god måte i åra som kommer.

Tinglysning og klagerett

Et endelig fredningsvedtak vil bli tinglyst på eiendommene som berøres.

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til Miljøverndepartementet, jf. forvaltningsloven § 28. En eventuell klage må framsettes skriftlig. Den skal stiles til departementet, men sendes til Riksantikvaren.

Vennlig hilsen

Jørn Holme

for Hauuatsiran

Dagfinn Claudius
avdelingsdirektør

Vedlegg: 1

Kopi til: Snåsa bygdamuseum v/ Inger Johanne Strugstad, Vonheim, 7760 SNÅSA/
 Fortidsminneforeningen , Dronningens gate 11, 0152 OSLO/ Snåsa Historielag , Heiem, 7760
 SNÅSA/ Fortidsminneforeningen - Den trønderske avdeling , Kjøpmannsgata 36-38, 7011
 TRONDHEIM/ Fortidsminneforeningen i Nord-Trøndelag , C/O Egge Museum Gml
 Fylkesmannsgården 7715 Steinkjer, 7715 STEINKJER/ Snåsa bygdamuseum v/ Bergljot Søraa,
 Jørstad, 7760 SNÅSA/ Nord-Trøndelag fylkeskommune , Postboks 2560, 7735 Steinkjer/ Snåsa
 sanitetsforening v/ leder Ingebjørg Aunsmo, Plassen, 7760 SNÅSA/ Miljøverndepartementet ,
 Postboks 8013 Dep, 0030 Oslo/ Snåsa sanitetsforening v/ Gislaug Stugstad, 7760 SNÅSA

TINGLYST
 DOKUMENTNR... 1060567
 - 5 DES 2013
 STATENS KARTVERK

Anne Line J. Tangen